

Haanmäen rakennusinventointi

huhti- /toukokuu 2017

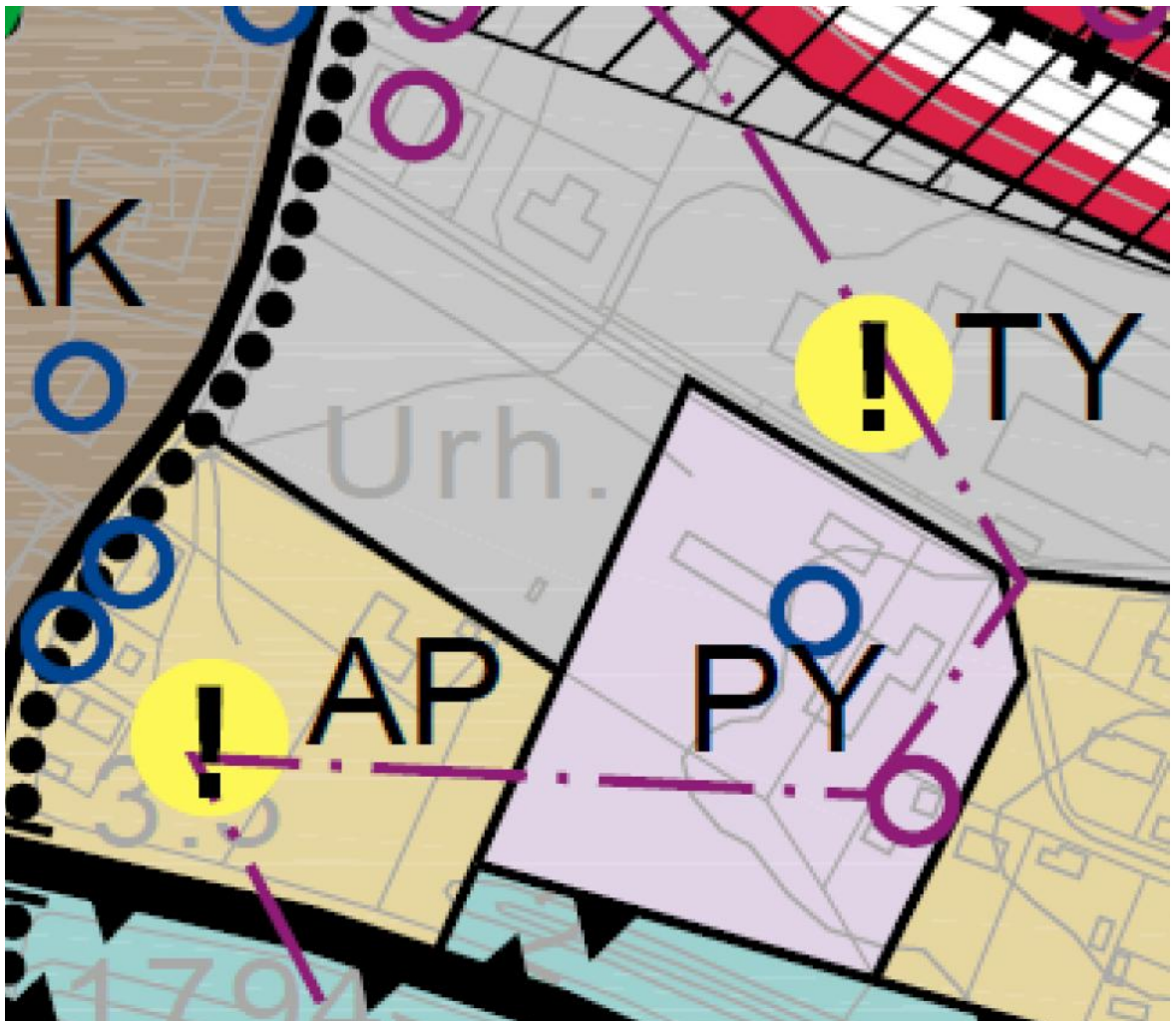
Jesse Salmi

SISÄLLYS

1	KUVAUS / JOHDANTO	3
2	KOHDE I: Peipohjan koulu, tiedot	4
3	KOHDE I : Peipohjan koulu, historia	5
4	KOHDE I: Peipohjan koulu, rakennus	8
	4.1 Sisätilat.....	11
	4.2 Ulkopuoli, lähiympäristö	19
	4.3 Arviointi.....	22
	4.4 Kunto / säilymisedellytykset.....	22
5	KOHDE II: Keskus, rakennus	23
6	KOHDE II : Keskus, historia.....	24
7	KOHDE II: Keskus, päärakennus	26
	7.1 Sisätilat.....	26
	7.2 Ulkopuoli, lähiympäristö	30
	7.3 Arviointi.....	32
	7.4 Kunto / säilymisedellytykset.....	32
	LÄHTEET	33

1 KUVAUS / JOHDANTO

Kokemäen kaupunki on tilannut oheisen rakennusinventoinnin rakennuskaavan päivittämistä varten. Alueen rakennukset on inventoitu yleispiirteisesti Kokemäen keskustaajaman osayleiskaavaa varten rakennuskonservaattori Niina Uusi-Sepän toimesta v. 2010. Oheiseen rakennusinventointiin on otettu tarkasteluun kaavamuuotosalueelle sijoittuvat kohteet, jotka on merkitty Kokemäen keskustaajaman osayleiskaavaehdotukseen A- ja B-luokan suojelumerkinnöin. Vanhat puurakenteiset koulurakennukset on päätetty purkaa, joten ne on jätetty tämän inventoinnin ulkopuolelle.

Kuva 1. Ote osayleiskaava-ehdotuksesta, Kokemäen kaupunki.

2 KOHDE I: Peipohjan koulu, tiedot

Peipohjan koulu

Haanmäentie 26

32810 PEIPOHJA

Kiinteistötunnus: 271-422-1-30

Kiinteistön nimi: Peipohjan kansakoulu

Omistaja: Kokemäen kaupunki

Inventoija: Jesse Salmi, rakennusinsinööri (AMK), Hovirakenne Oy

Rakennettu: 1950

Suunnittelija: professori (arkkitehti) Lindberg Carolus

Kerros lkm: 3

Perustus: betoni

Runko: tiili

Vuoraus: rappaus

Ulkoväri: vaaleankeltainen

Kattomuoto: satulakatto

Vesikate: saumapelti

Ikkunat: alkuperäiset

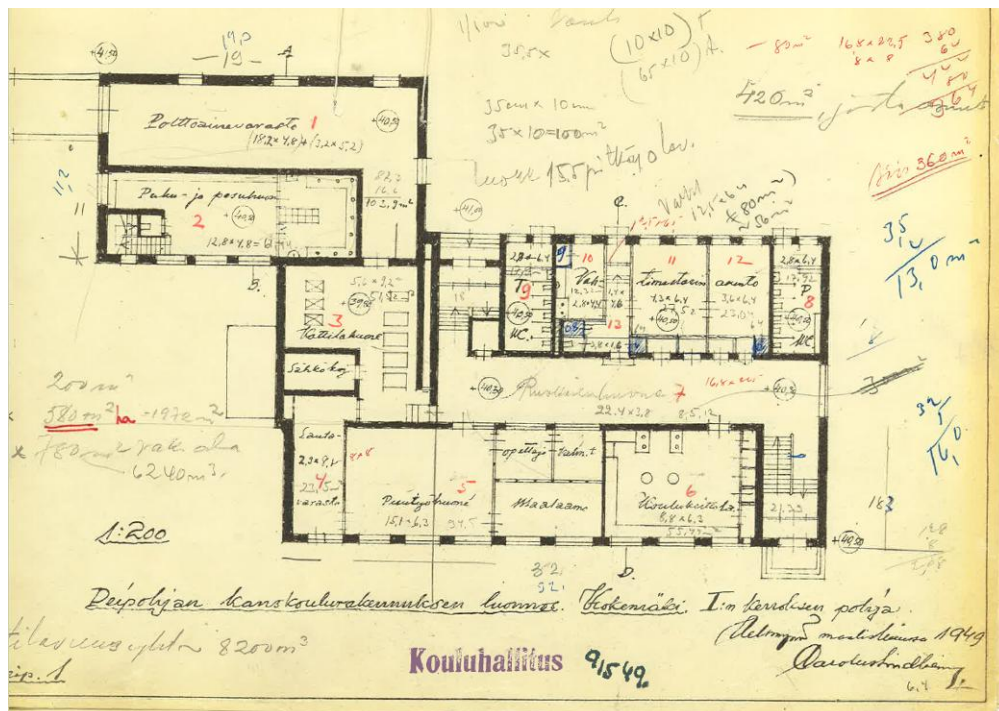

Kuva 2. Julkisivu Haanmäen asutusalueen suunnasta kuvattuna

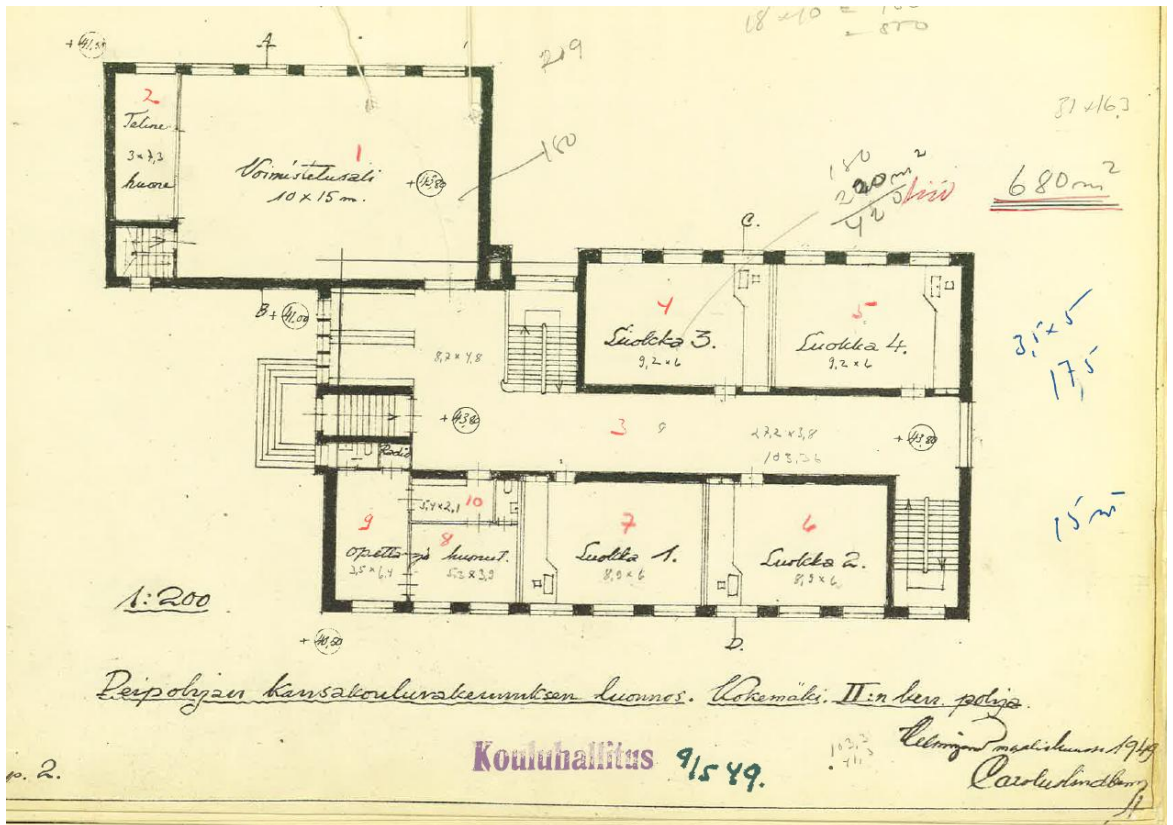
3 KOHDE I : Peipohjan koulu, historia

Kansakoulujen piirijakoasetus tuli voimaan vuonna 1898, jonka mukaisesti Kokemäki jaettiin koulupiireihin. Kokemäen kansakoulujen yhteinen johtokunta esitti kansakoulun perustamista Peipohjaan. Peipohjan kansakoulu aloitti toimintansa vuonna 1899. Koulua käytiin aluksi Peipohjan Isotalon vuokraamissa tiloissa, kunnes kuntakokous päätti 25.9.1900 rakentaa koulutalon kahdelle opettajalle. Tontti, johon koulu rakennettiin, saatiin lahjoituksena Thyra ja Carl von Knorringilta. Uusi koulutalo valmistui vuonna 1901. Vuonna 1926 rakennettiin alakoulurakennus, jonka yhteyteen tuli opettajan asunto ja keittola. (lähde 1.)

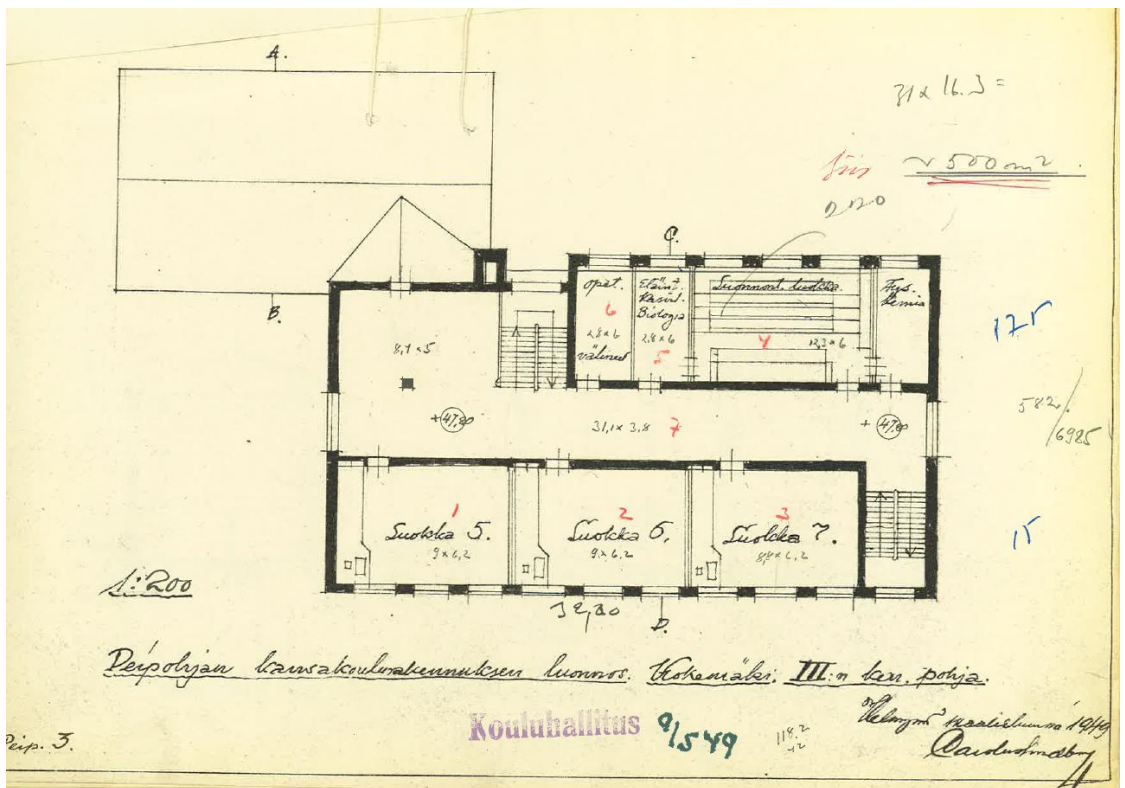
Siirtoväen ja suurten ikäluokkien vuoksi kansakouluille oli hankittava lisätilaa. Ensin koulutilaa vuokrattiin, kunnes tuli todellinen tarve uuden koulun rakentamiselle. Vuonna 1950 rakennettiin uusi, tarkoitustaan vastaava kivirakenteinen koulurakennus, jonka suunnitteli helsinkiläinen professori Carolus Lindberg. Koulun rakentamisesta vastasi Rakennusliike Tuomet & Ojanperä. Kivikoulun rakentaminen arvioitiin maksaneen noin 33 miljoonaa markkaa. Peipohjan koulusta tuli yksi Kokemäen suurimpia kansakouluja. Vuonna 1956 koulua kävi 220 oppilasta. (lähde 1 ja 2.)

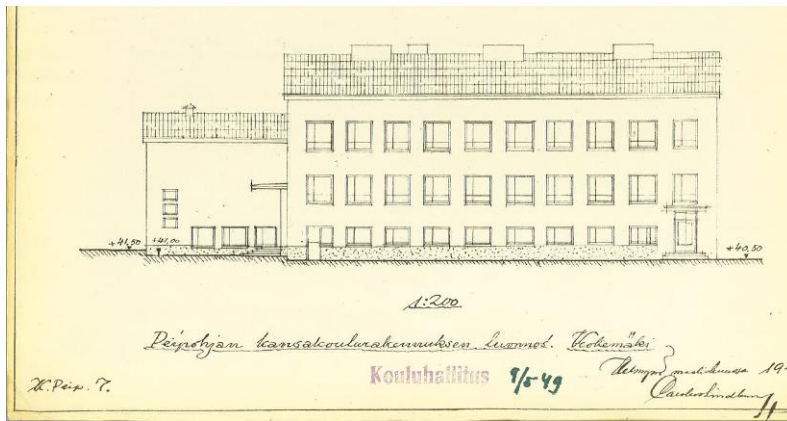
Kuva 3. Kivikoulun 1.kerrosn pohjapiirustus, luonnos v.1949, Kokemäen kaupungin rakennustoimiston arkisto.

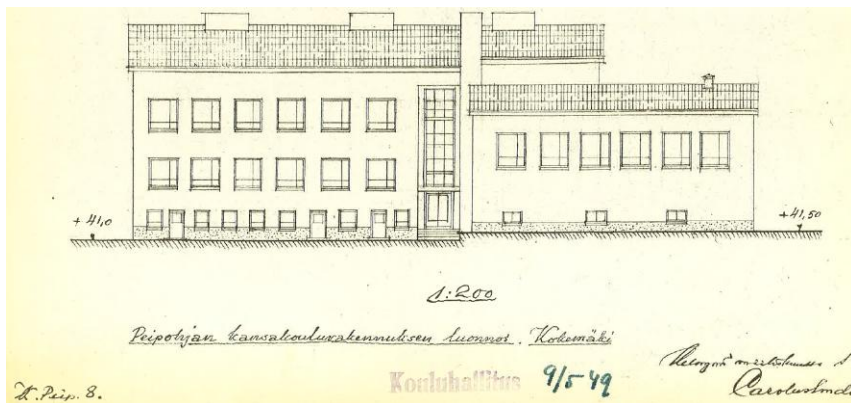
Kuva 4. Kivikoulun 2. kerroksen pohjapiirustus, luonnos v. 1949, rakennustoimiston arkisto

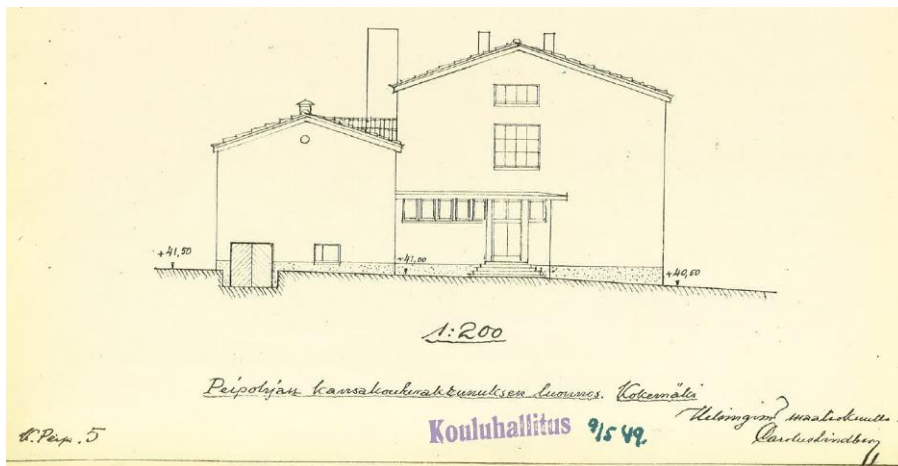
Kuva 5. Kivikoulun 3. kerroksen pohjapiirustus, luonnos v. 1949, rakennustoimiston arkisto.

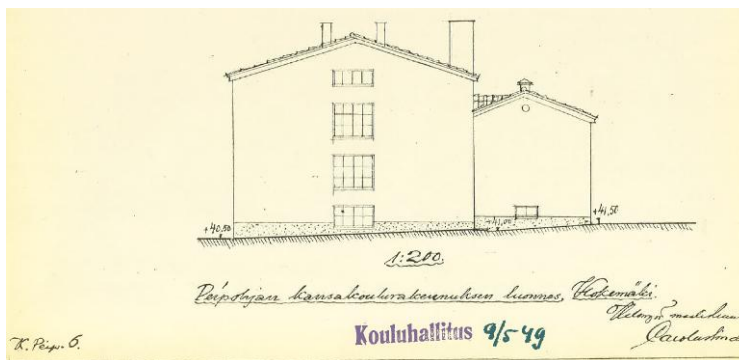
Kuva 6. Kivikoulun julkisivupiirustus I, luonnos v. 1949, rakennustoimiston arkisto.

Kuva 7. Kivikoulun julkisivupiirustus II, luonnos v. 1949, rakennustoimiston arkisto.

Kuva 8. Kivikoulun julkisivupiirustus III, luonnos v. 1949, rakennustoimiston arkisto.

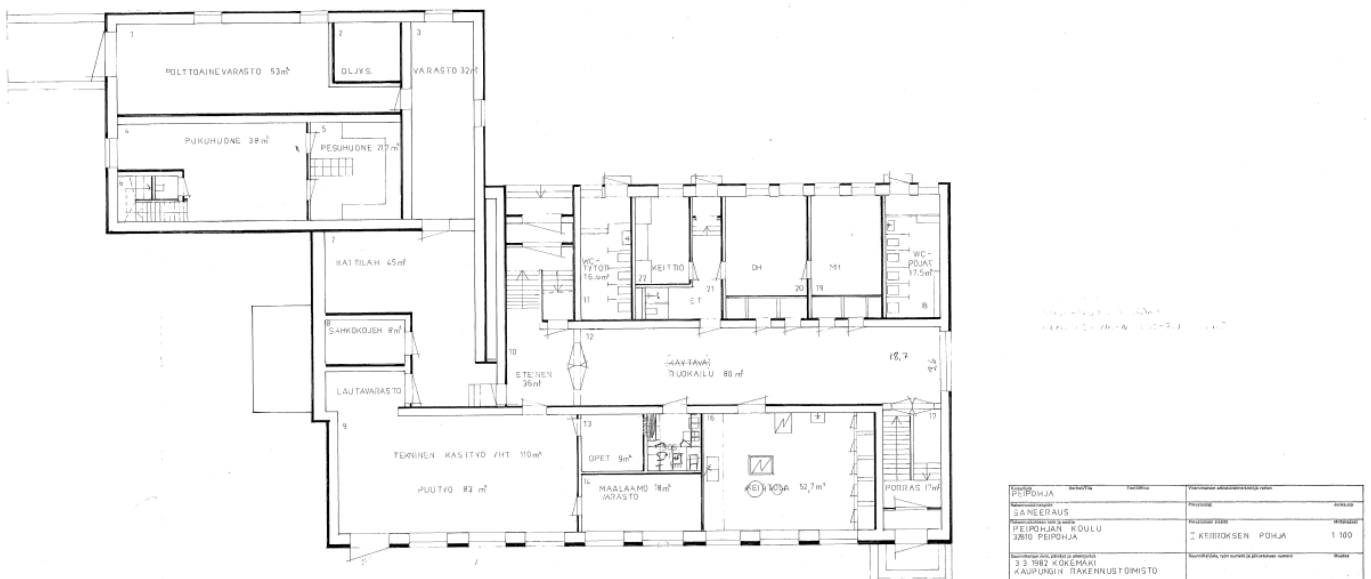
Kuva 9. Kivikoulun julkisivupiirustus IV, luonnos v. 1949, rakennustoimiston arkisto.

4 KOHDE I: Peipohjan koulu, rakennus

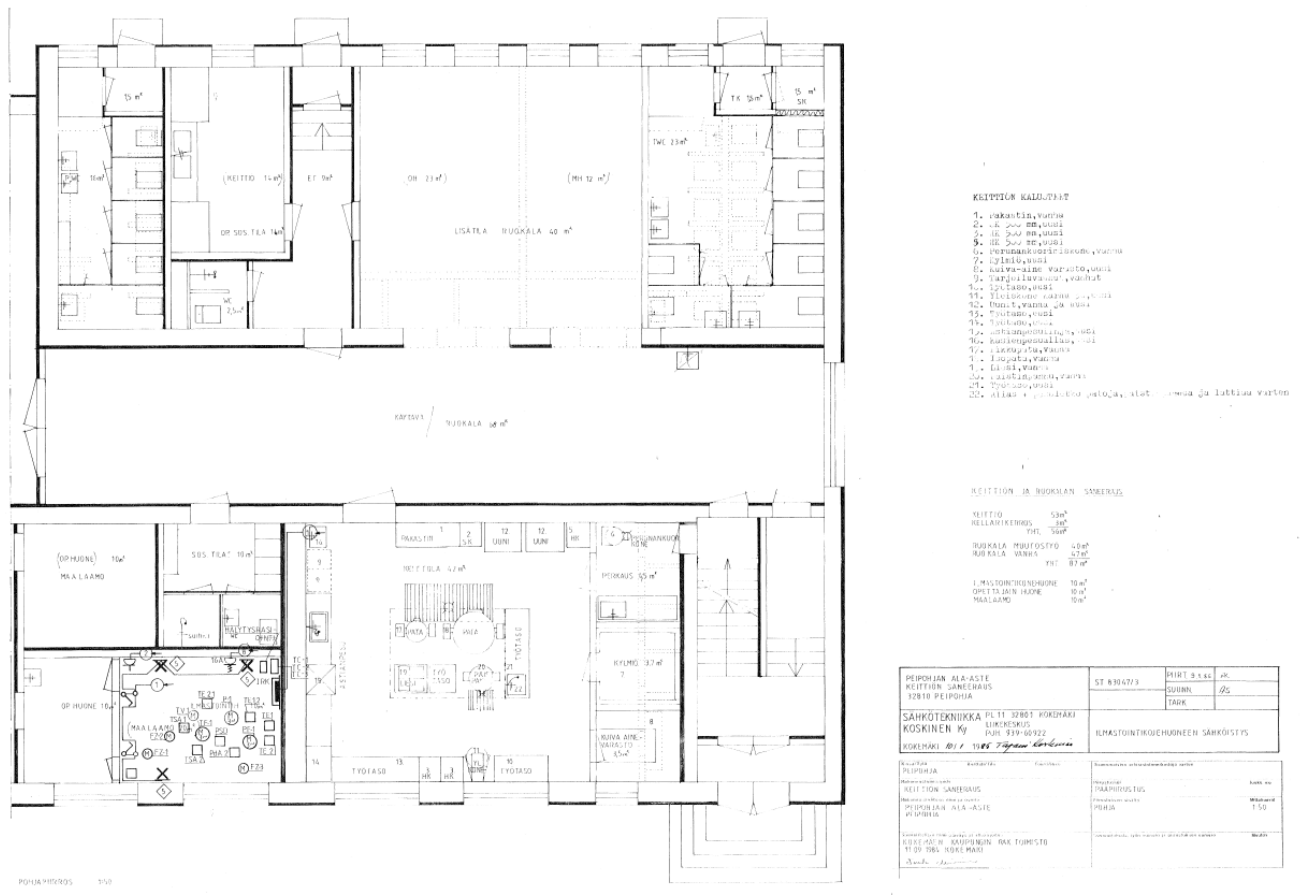
Kokemäellä on kolme samantyyppistä 50-luvun kivirakenteista koulurakennusta: Lähteenmäen, Tulkkilan ja Peipohjan koulu. Lähteenmäen ja Tulkkilan koulu on peruskorjattu koulukäyttöön, kun taas Peipohjan koulu on lakkautettu keväällä v. 2016 ja on nykyisin tyhjiillään.

Peipohjan ns. kivikoulussa ei ole tehty kuin välttämättömät korjaustoimenpiteet, joten se on pääpiirteissään säilynyt alkuperäisenä. Suurimpiin muutoksiin lukeutuvat 1. kerroksessa sijainneen vahtimestarin asunnon muutos osin ruokailutilaksi (ajoittuu vuosiin 1982-1990) ja 3. kerroksen käytävän päässä olevan aulan muutos luokkatilaksi (muutosajankohdasta ei ole kirjattua tietoa). Keittiö on saneerattu n. v. 1990, jolloin on myös toteutettu hätäpoistumistiet (kierreportaat rakennuksen päädyssä). Esiopetustilat on saneerattu v. 2001. Rakennuksessa on alun perin ollut kiinteällä polttoaineella toimivat vesilämmityskattilat. Myöhemmin vesilämmityskattiloihin on lisätty öljypolttimet. Kaukolämpö on korvannut öljylämmityksen v. 2000. Rakennuksen lämmityspatterit, patterit, vesijohdot, viemärit ja sähköjohdot ovat pääosin alkuperäiset lukuun ottamatta saneerattuja tiloja.

Vanha sementtitiilinen vesikatto on paikoin vuotanut runsaasti ja vesi on valunut kerroksien lävitse. Vesikatto on uusittu v. 2005 ja maalattu v. 2012. Vuotojen aiheuttamien vahinkojen korjaustoimenpiteistä ei ole kirjattua tietoa. (Lähde 3., katselmuksessa todettu).

Kuva 10. Piirustus ruokalan saneerauksesta v. 1982, rakennustoimiston arkisto.

Kuva 11. Suunnitelma keittiön saneerauksesta, 1. kerroksen tilamuutokset v. 1985, rakennustoimiston arkisto.

Kuva 12. Vanhat vesilämmityskattilat

Kuva 13. Kaukolämpölaitteisto on asennettu v. 2000

Kuva 14. Vanha patteri

Kuva 15. Vanha sähkötäulu

Kuva 16. Vanha paloposti

4.1 Sisätilat

Koulurakennus muodostuu kolmesta kerroksesta ja korkeasta liikunta-/ juhlasaliin. Alimmassa kerroksessa on ollut ruokala, keittiö, sosiaali-tiloja, puukäsityöluokka ja tekniset tilat. Liikunta- /juhlasali on osa keskimmäistä kerrosta. Keskimmäisessä ja ylimmässä kerroksessa sijaitsevat luokkatilat keskellä olevan käytävän molemmin puolin. Luokkatiloissa on tehty vähäisiä muutoksia vuosien varrella. Osassa luokissa on jopa opettajan korokkeet jäljellä. Portaita rakennuksessa on paljon.

Sisätiloissa näkyy vuosikymmenten käytön jäljet. Seiniä on lähinnä maalailtu, lattiaita on jälkeen pinnoitettu erinäisillä materiaaleilla (mm. muovimatto ja kloorivinyylilaatta). Monessa paikassa seinämaali hilseilee runsaasti. Luokkien ja käytävien kattoihin on asennettu akustiikkalevyt. Luokkien alkuperäiset, lakatut koivuovet on maalattu ja niiden lukot on vaihdettu. Ikkunat ovat alkuperäiset. Käytävien valaistusta on parannettu loisteputkivalaisimin.

Rakennuksen ilmanvaihto on toteutettu pääosin painovoimaisesti, joskin rakennuksen ullakolla kahteen IV-hormiin on kytketty kanavapuhaltimet tehostamaan ilman poistoa. Painovoimaisen ilmanvaihdon tehostaminen vaikuttaisi olevan alkuperäinen ratkaisu (ei varmuutta). Luokissa korvausilma on otettu ikkunan alla olevista neliskulmaisista vent-

tiileistä ja ilma on poistunut katon rajassa olevista säädettävistä valurautaisista poistoilmaventtiileistä (käytävän puoleinen seinä). Ruokalaan ja keittiöön on korjaus- ja muutostöiden yhteydessä rakennettu koneellinen ilmanvaihto. Rakennustoimiston arkistosta löytyi 24.10.2008 päivätty ilmanvaihdon toiminnan selvitys. Selvityksessä todetaan luokan ilman laadun olevan heikko ja ilmanvaihdon olevan lähes olematon. Lisäksi liikuntasalin ilmanvaihdon tehostamista on suunniteltu jo v. 63. Suunnitelmaa ei ole toteutettu sinällään. Liikuntasalin katonrajassa on kanavapuhallin, jonka alkuperää ei ole kirjattu.

1-kerroksen suihku- ja pukutilat ja niihin johtava portaikko on kärsinyt pahoin kosteudesta. Katot ja seinät on rapautunut ja maalipinnassa on tummuneita kohtia. Suihkutilojen alkuperäisenä yksityiskohtana voidaan mainita lattian rajassa olevat hanat.

Rakennuksen alkuperäisiä ja hyvin säilyneitä rakennusosia ovat liikunta- /juhlasalin pariovet, jalopuiset ulko-ovet, sisäportaikkojen kaiteet. Liikunta- /juhlasalin lattia lienee hiottu ja lakattu vuosien varrella.

Kuva 17. Pääsisäänkäyntiaula

Kuva 18. Kulku liikunta-/ juhlasaliin, avoin portaikko

Kuva 19. Luokkatila, jossa on opettajakoroke

Kuva 20. Perinteinen luokkatila muutettu Atk-luokaksi

Kuva 21. Luokan keskusradion kaiutin

Kuva 22. Luokkien katot on levytetty akustiikkalevyllä

Kuva 23. Käytävien valaistusta on parannettu

Kuva 24. Luokan kulunut kynnyks ja lattia

Kuva 25. Liikunta- / juhlasali

Kuva 26. Pukutilat, kulku portaisiin ja uloskäynti

Kuva 27. Pukutilojen suihkut

Kuva 28. Pukutilan WC

Kuvat 29.

Kuva 30.

Puku- ja suihkutiloihin johtava portaikko on kärsinyt kosteudesta

Kuva 31. Keittiö

Kuva 32. Ruokailutila

Kuva 33. Käytävätilaan sijoitettu tarjoilulinjasto ja ruokailutila

Kuva 34. Ullakko

Kuva 35.

Vesikaton vanhoja vuotokohtia ullakolla

Kuva 36.

Kuva 37. Vesikattorakenteita kuvattuna ullakolta

4.2 Ulkopuoli, lähiympäristö

Kivikoulun suurimmat julkisivumuutokset ovat aiemmin mainitut vesikatteen vaihto ja rakennuksen päätyyn sijoitettu kierreportas. Muuten rakennus on pääosin säilynyt ulkoapäin alkuperäisenä.

Peipohjan koulukiinteistö rajoittuu Lehtosen konepaja Oy:n teollisuusalueeseen ja Haanmäen asutusalueeseen. Konepajan teollisuusmiljöö on jatkuvassa muutoksessa. Konepajan uusin teollisuushalli on muuttanut Haanmäen taajamakuvan täysin.

Kuva 38. Kierreportaat.

Kuva 39. Rakennuksessa on lyhyet räystäät.

Kuva 40. Julkisivu kuvattuna Haanmäentieltä

Kuva 41. Vasemmalla liikunta-/ juhlasaliisiipi, korkean osan päädysssä pääsisäänkäynti

Kuva 42. Näkymä kivikoulun pääsisäänkäynnin luota puurakennusten välistä Köyliöntien suuntaan, jossa sijaitsee uusi massiivinen teollisuusrakennus

Kuva 43. Näkymä kivikoulun ullakolta konepajan suuntaan

Kuva 44. Näkymä Haanmäen asutusalueelle

4.3 Arviointi

Kokemäen keskustaajaman osayleiskaavaa varten tehtyyn inventointiin rakennuksen arvoiksi v. 2010 on kirjattu rakennushistoriallinen, historiallinen ja maisemallinen.

Kivikoulu on kirjattu osayleiskaavan ehdotukseen B-lievemmin suojeltavaksi kohteeksi. Kohde on aikakautensa nimekkäisiin suunnittelijoihin kuuluvan arkkitehdin suunnittelema tyypillinen 1950-luvun kansakoulurakennus. Tyypillisuus on ilmeinen, sillä Kokemäelläkin on kolme samantyyppistä 50-luvun kivikoulua. Kaikissa kouluissa on samoja piirteitä: mm. liikunta-/juhlasalisiipi, rappauksen värit, korostetut sisäänkäynnit, ikkunamallit ja jalopuiset ulko-ovet.

4.4 Kunto / säilymisedellytykset

Peipohjan kivikoulu on noin 67 vuotta vanha rakennus. Rakennuksessa ei ole tehty vuosien varrella kuin pakolliset korjaus- ja muutostyöt, joten ns. korjausvelkaa on runsaasti. Rakennuksen vesi- ja viemäriputket, lämmitys- ja ilmanvaihtojärjestelmä vaatii kokonaisuudessaan uusimista. Kaikki sisäpinnat tulisi uusia ja ulkopinnatkin vaativat korjauksia. Vessat, puku- ja suihkutilat vaativat täydellistä remontointia. Pääosaan rakennuksen tiloista ei tällä hetkellä pääse esteettömästi. Rakennuksen käyttö edellyttää täydellisen peruskorjauksen ja -parannuksen.

5 KOHDE II: Keskus, rakennus

Keskus

Haanmäentie 35

32810 PEIPOHJA

Kiinteistötunnus: 271-422-1-108

Kiinteistön nimi: Keskus

Omistaja: Lehtosen Konepaja Oy

Inventoija: Jesse Salmi, rakennusinsinööri (AMK), Hovirakenne Oy

Rakennettu: 1947

Suunnittelija: rakennusmestari Matti Ojanperä

Kerros lkm: 1 + (1)

Perustus: betoni

Runko: rankorakenne

Vuoraus: pystyrimalauta

Ulkoväri: tummansininen

Kattomuoto: satulakatto

Vesikate: sementtitiili

Ikkunat: 9-ruutuiset + 6-ruutuiset

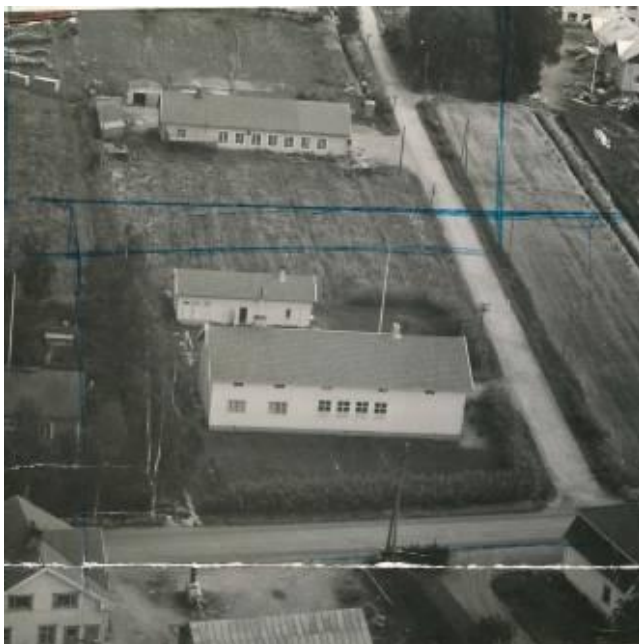
Kuva 45. Julkisivut Köyliöntieltä kuvattuna

6 KOHDE II : Keskus, historia

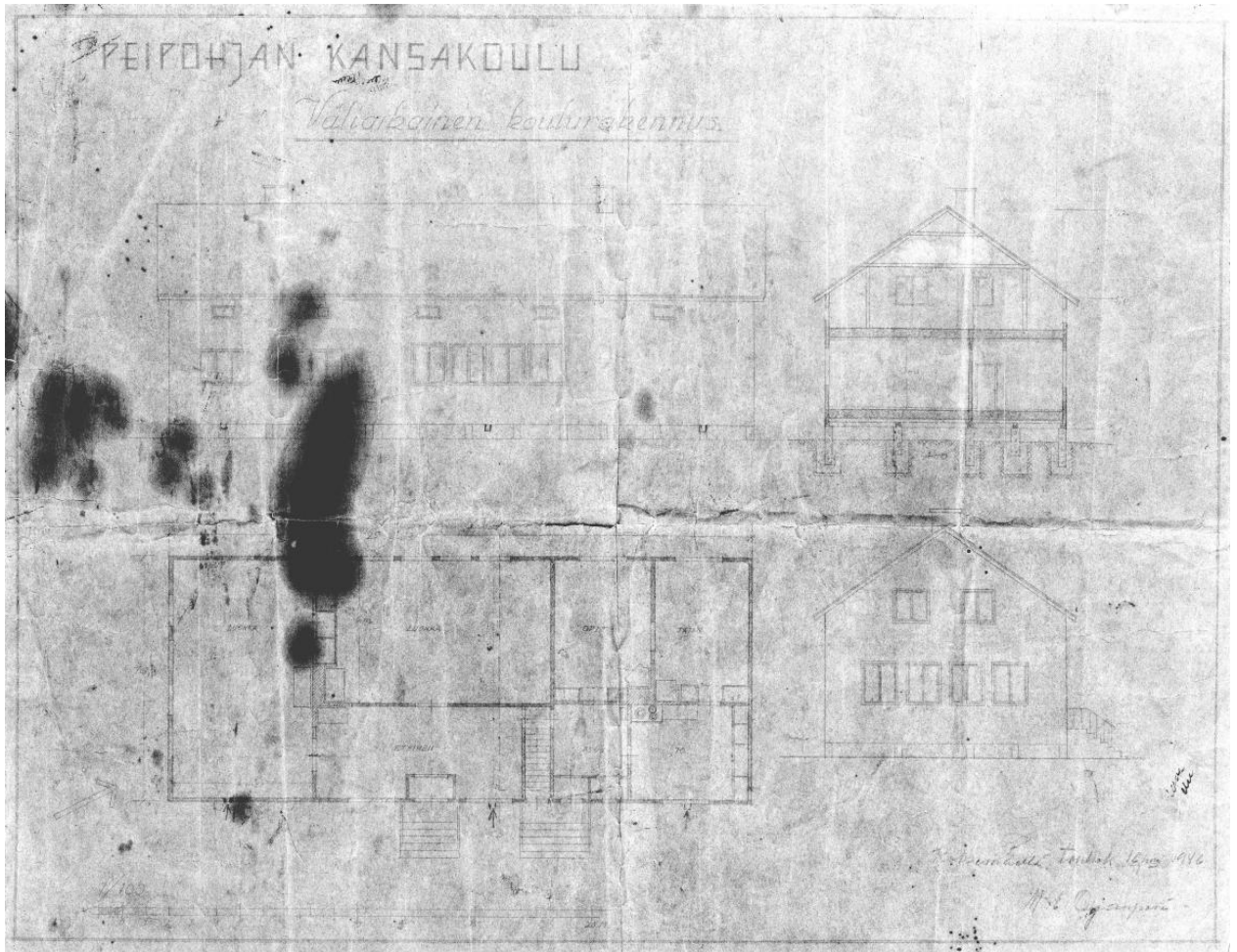
Kartanonomistaja Erik Grönlund myi ja luovutti 11.1.1941 kirjatulla kauppakirjalla maisteri Vilho Potille ja rakennusmestari Matti Ojanperälle Kokemäen pitäjässä omistamansa Kokemäen kartanosta 15 aarin suuruisen määräalan tonttimaaksi.

Kokemäen kartanosta lohkaistulle määräalalle valmistui rakennusmestari Matti Ojanperän suunnittelema väliaikainen koulurakennus vuonna 1947. Rakennus tehtiin Peipohjan kansakoululle väliaikaiseen käyttöön lisätiloiksi. Kiinteistöllä oli myös talousrakennus, jossa sijaitsi sauna ja ulkokuuressit. Koulutilojen lisäksi rakennuksessa oli kaksi asuntoa opettajille. Alakerrassa oli johtajaopettajan asunto. Kiinteistö oli koulukäytössä siihen saakka, kunnes uusi Peipohjan kivikoulu valmistui eli noin vuoteen 1950. (lähde 4.)

Koulukäytön jälkeen kiinteistö myytiin Matti Ojanperän tyttarelle Helvi Puontille (velkakirja 30.6.1950). Helvin aviomies Onni Puonti perusti rakennukseen pahvilaatikkotehtaan asuen samalla alakerran asunnossa. Yläkerran asunto oli vuokratyössä. Onnin sairastuttua vuonna 1984 pahvilaatikkotehtaan vetovastuu siirtyi hänen tyttarelleen Eliisa Salmelle (os. Puonti). Pahvilaatikkotehdas toimi kiinteistössä vuoteen 1990. Helvi Puonti asutti kiinteistöä vuoteen 2005, jonka jälkeen rakennukset ovat olleet asumattomat ja kylmillään. Rakennukset toimivat lähinnä varastotiloina vuoteen 2013, jolloin rajanaapuri Lehtosen Konepaja Oy osti kiinteistön. Konepaja on purkanut talousrakennuksen. Nykyään rakennus on varastona ja rakennustyömaan väliaikaisena taukotilana. (lähde 4.)

Kuva 46. Kuva n. 50-luvulta. Eliisa Salmen yksityisarkisto

Kuva 47. Alkuperäinen rakennusmestari Matti Ojanperän piirtämä rakennuspiirustus 16.5.1946. Eliisa Salmen yksityisarkisto

Kuva 48. Kuva Keskuksen rakennuksista vuodelta 2000. Eliisa Salmen yksityisarkisto

7 KOHDE II: Keskus, päärakennus

7.1 Sisätilat

Keskuksen päärakennus muodostuu eteistilasta, kahdesta suuresta salitilasta sekä ala- ja yläkerran huoneistosta. Molemmissa huoneistossa on kaksi huonetta keittiön lisäksi. Suuret tilat, entiset luokkahuoneet, sittemmin pahvilaatikkotehtaan tuotantotilat ja eteistila ovat hyvin alkuperäisessä kunnossa. Suurin muutos on v.1981 alakerran huoneistoon rakennettu wc- ja suihkutila. Tuotantotilojen yläpuolella on avoin ullakkotila, jonne kuljetaan samoista portaista kuin yläkerran asuintiloihin.

Rakennusta on lämmitetty pääsääntöisesti puulämmitteisillä muureilla ja myöhemmin sähköpattereilla. Tuotantotiloissa ja eteisessä on tiilimuuratut tulisijat. Alakerran asunnossa on tiilimuurin lisäksi kaakelimuurit. Yläkerrassa on tiilimuuri ja keittiössä hella. Nykyisin rakennuksen peruslämmön ylläpitää ilmalämpöpumppu.

Rakennuksessa on puuponttilattiat. Salitilojen ja eteisen lattia on kärsinyt paikoin pahoin tuotantokäytössä. Puolestaan hyvin säilyneitä rakennusosia tulisijojen lisäksi ovat massiivipuiset väliovet listoituksineen.

Kuva 49. Keskimäinen sali (kuvat 49-52)

Kuva 50.

Kuva 51.

Kuva 52.

Kuva 53. Pääty sali (kuvat 53-56)

Kuva 54.

Kuva 55.

Kuva 56.

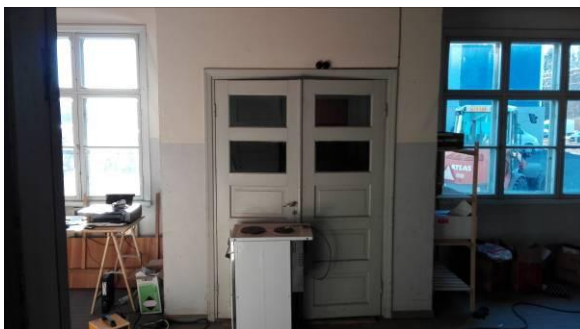
Kuva 57. Eteistila (kuvat 57-61)

Kuva 58.

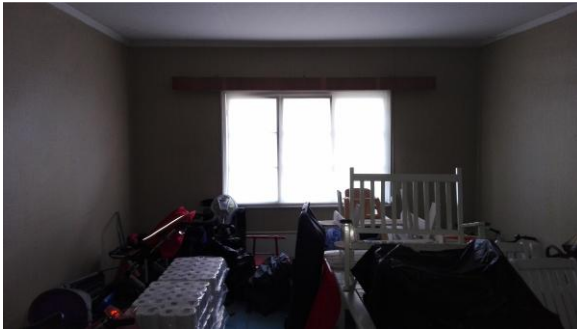
Kuva 59.

Kuva 60.

Kuva 61.

Kuva 62. Alakerran asuintilat (kuvat 62-69)

Kuva 63.

Kuva 64.

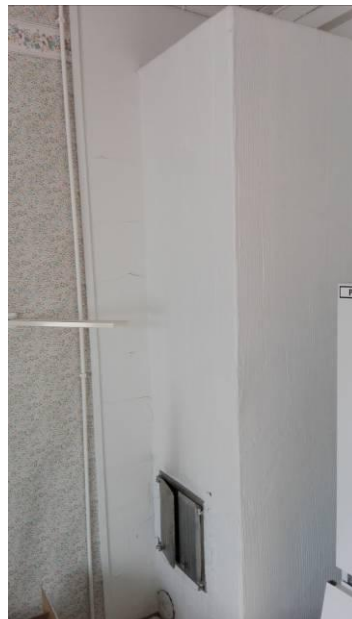
Kuva 65.

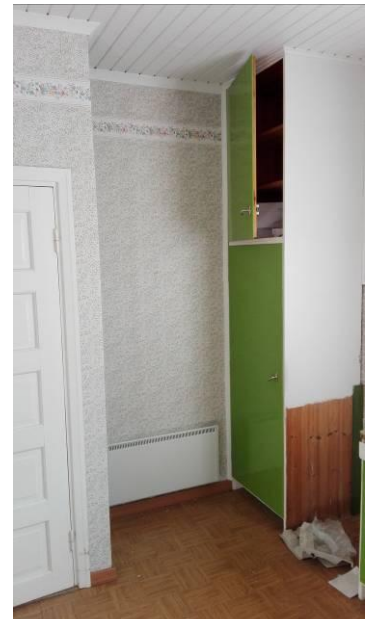
Kuva 66.

Kuva 67.

Kuva 68.

Kuva 69.

Kuva 70. Yläkerran asuintilat (kuvat 70-75) Kuva 71.

Kuva 72.

Kuva 73.

Kuva 74.

Kuva 75.

Kuva 76. Ullakkotila (kuvat 76-77)

Kuva 77.

Kuva 78. Portaikko (kuvat 78-79)

Kuva 79.

7.2 Ulkopuoli, lähiympäristö

Rakennus ja sen ympäristö on kokenut suuren muutoksen, kun omistajuus on vaihtunut v. 2013. Talousrakennus on purettu, päärakennuksen ulkoverhouksen väri on vaihdettu tumman siniseksi sekä piha-alue on sorastettu ja aidattu.

Suurin lähiympäristön muutos on viereen rakennettu valtavan kokoinen teollisuushalli. Uuden teollisuusrakennuksen vuoksi maan pinta on noussut niin, että vanhan rakennuksen pihan puoleinen betonisokkeli ei juuri näy.

Kuva 80. Julkisivut Haanmäentieltä kuvattuna

Kuva 81. Uusi teollisuushalli Köyliöntieltä kuvattuna

Kuva 82. Maanpinta on noussut uuden teollisuushallin rakentamisen vuoksi (kuvat 82-83)

Kuva 83.

Kuva 84. Pihan puoleinen julkisivu

7.3 Arviointi

Kokemäen keskustaajaman osayleiskaavaa varten tehtyyn inventointiin rakennuksen arvoiksi v. 2010 on kirjattu rakennushistoriallinen, historiallinen ja maisemallinen. Lisäksi on mainittu, että rakennukset ovat hyvin säilyneet, edustavat ja historiallisesti todistusvoimaiset, ne ovat maisemallisesti merkittävällä paikalla. Lisäksi mainitaan, että rakennukset ovat osa Peipohjan vanhaa rakennuskantaa ja elinkeinohistoriaa. (lähde 5.)

Keskuksen kiinteistö on muuttunut edellisen inventoinnin jälkeen totaalisesti. Vanha idyllinen pihapiiri talousrakennuksineen on muuttunut karuksi teollisuusalueeksi. Rakennuksen maisemallinen merkittävyys on kadonnut täysin. Rakennuksen tämän hetkiset arvot ovat lähinnä historialliset, se on osa Peipohjan vanhaa rakennuskantaa ja elinkeinohistoriaa.

7.4 Kunto / säilymisedellytykset

Vanha pahvilaatikkotehdas asuintiloineen on sisäpuolelta pääosin alkuperäisessä kuo-
sissa. Rakennuksessa ei ole tehty vuosien varrella kuin välttämättömät korjaustoimenpi-
teet, joten ns. korjausvelkaa on runsaasti. Vanhojen tuotantotilojen lattioiden painumi-
nen ja rikkoutuneet lattialaudat edellyttävät alapohjarakenteen korjaamista. Vanhat
asuintilat eivät ole sinällään asuttavassa kunnossa, sillä mm. vesijohdot ja viemärit edel-
lyttävät välitöntä uusimista. Asunnossa on ollut vesivahinko 2000-luvun alkupuolella.
Rakennus on ollut pitkään kylmillään.

Rakennuksen säilymisen kannalta haittatekijänä on pihan maanpinnan nousu, sillä ra-
kennuksessa on ns. tuulettuva rossipohja, joka edellyttää riittävää ilmanvaihtoa.

LÄHTEET

Lähde 1. Kokemäen maatalousmuseo- ja kotiseutuyhdistys. 1955.

Kokemäkeä ennen ja nyt.

Lähde 2. Tuomas Hoppu. 2011. Joki ja sen väki II, Kokemäen historia 1870-2010.

Lähde 3. Kokemäen kaupungin rakennustoimiston arkisto

Lähde 4. Eliisa Salmen yksityisarkisto, Eliisa Salmen puhelinhaastattelu 28.4.2017

Lähde 5. Kokemäen kaupungin keskustaajaman osayleiskaavan rakennusinventointi, Kokemäen kaupunki

Lähde 6. Kokemäen kaupungin rakennusvalvonta

Kohde I : katselmus ja valokuvat, 26.4.2017. Jesse Salmi

Kohde II: katselmus ja valokuvat, 28.4.2017. Jesse Salmi